

JURISPRUDENȚĂ COMENTATĂ ȘI PROBLEME DE PRACTICĂ JUDICIARĂ

CZU 341.231.14:347.952

ÎNGRĂDIRI ALE DREPTULUI LA LIBERA CIRCULAȚIE ÎN PROCEDURA DE EXECUTARE SILITĂ (III)

Dumitru VISTERNICEAN,
 *judecător detașat al Curții
Supreme de Justiție, membru
al CSM, formator al INJ*

Gheorghe RENIȚĂ,
*magistru în drept (USM),
asistent judiciar
la Curtea Constituțională*

SUMAR

În acest studiu se notează că poate să provoace îngrădiri ale dreptului la libera circulație în procedura de executare silită și dispunerea aducerii forțate a debitorului. Se relevă că noțiunile „aducerea forțată” și „aducerea silită” sunt echipolente. Se reliefează că, în cazul în care debitorul nu se prezintă repetat la solicitarea executorului judecătoresc, instanța de judecată, la demersul acestuia din urmă, va dispune aducerea forțată în fața lui a debitorului. Se opinează că dispunerea aducerii forțate a conducătorilor, contabililor sau fondatorilor persoanei juridice debitor transgresează dreptul la libera circulație în interiorul statului. Se subliniază că la înaintarea demersului privind aducerea forțată a debitorului, executorul judecătoresc urmează să probeze expedierea repetată (adică de 2 ori consecutiv) a citației debitorului în modul prevăzut de legiuitor, că neprezentarea debitorului ar constitui un impediment în realizarea executării documentului executoriu, și, nu în ultimul rând, dacă starea de sănătate a debitorului permite acest lucru. La fel, se nuanțează că măsura aducerii forțate a debitorului are, pe alocuri, un caracter intimidant și un puternic efect psihologic. Totuși, ca atare, aceasta ar trebui să aibă menirea de a impulsiona executarea unui document executoriu ce conține obligații personale incumbate persoanei fizice. În sfârșit, trilogia studiului ce are ca obiect de cercetare

SUMMARY

LIMITATIONS OF THE RIGHT TO FREE MOVEMENT IN THE ENFORCEMENT PROCEDURE (III)

In this study, it is noted that the disposition of forced bringing the debtor also may cause restrictions to the freedom of movement in enforcement proceedings. It is revealed that the concepts of „forced bringing” and „bringing under constraint” are equivalent. It is indicated that if the debtor fails to appear repeatedly at the request of the enforcer, the court, upon the request of the enforcer will dispose forced bringing in front of the debtor. It is opined that forced bringing of managers, accountants or legal entity founders debtor transgresses freedom of movement within the state. It stresses that while requesting for the forced bringing of debtor enforcer will prove sending repeated (2 times consecutively) summons to the debtor in the manner prescribed by the legislature, the non-fulfilment of the enforceable document, the fact that the default of the debtor would be an impediment to successful enforcement, and not least, if the debtor’s state of health allows it. Also, it is highlighted that forced bringing measure has, at times an intimidating character and a strong psychological effect. However, it should aim to boost the execution of an enforceable document that contains personal obligation incumbent upon the individual. Finally, the study trilogy that has as subject of research questionable limitations of the right to free movement in the procedure of enforcement of Moldova ends with conclusions and *lege ferenda* proposals intended to streamline the legal framework in the matter investigated.

Key-words: *coercion, forced bringing the debtor, enforcer’s approach, enforceable document, personal obligations.*

limitările discutabile ale dreptului la libera circulație în procedura de executare silită a Republicii Moldova se încheie cu decelarea concluziilor și a unor propuneri de *lege ferenda* menite să eficientizeze cadrul normativ în materia investigată.

Cuvinte-cheie: *constrângere, aducere forțată a debitorului, demersul executorului judecătoresc, document executoriu, obligații personale.*

Aducerea forțată a debitorului poate să provoace îngrădiri ale dreptului la libera circulație în procedura de executare silită și dispunerea aducerii forțate a debitorului.

În acord cu art.73 alin.(1) din Codul de executare, în cazul în care debitorul nu se prezintă repetat la solicitarea executorului judecătoresc, instanța de judecată, la demersul acestuia din urmă, va dispune aducerea forțată în fața lui a debitorului și a altor persoane indicate la art.44 alin.(3) din prezentul cod.

Ab initio, observăm o discrepanță terminologică. La concret, art.73 din Codul de executare operează cu expresia „aducerea forțată”, în timp ce, în art.199 din Codul de procedură penală [1], se conține sintagma „aducerea silită”. Evident că, *ad literam*, aceste concepte sunt echipolente. Însă, este cunoscut faptul că sinonimia în legislație este patogenă și este de natură să genereze confuzii. O asemenea manieră legislativă vine în contradicție cu regula statuată la lit.e) art.19 al Legii nr.780 din 27 decembrie 2001 privind actele legislative [7], în acord cu care „terminologia utilizată în actul elaborat este constantă și uniformă ca și în celelalte acte legislative...”. Iată de ce milităm pentru utilizarea unei singure formule de exprimare, și anume: „aducerea silită” în loc de dihotomia „aducerea forțată” – „aducerea silită”. Pentru a nu strecura confuzii și pentru acuratețea demersului științific întreprins, în cele ce urmează, vom utiliza terminologia *de lege lata* din art.73 alin.(1) din Codul de executare. Însă, aceasta nu are să însemne că ne dezicem de recomandarea avansată.

Din analiza coroborată a art.44 alin.(3) și art.73 alin.(1) din Codul de executare, desprindem că, în cadrul procedurii de executare silită, se poate solicita aducerea forțată a debitorului, precum și a conducătorilor, contabililor și fondatorilor persoanei juridice debitor. Dar este oare justificată o asemenea concepție?

Răspunzând la această întrebare, subliniem că într-un caz din practica judiciară s-a ales: *instanța de recurs consideră că, în speță, executorul judecătoresc a probat faptul aplicării măsurilor de asigurare față de debitor SRL „I.-C.”, iar măsurile de asigurare aplicate nu au avut ca efect executarea documentului executoriu. Astfel, instanța de recurs consideră că instanța de fond întemeiat și legal a dispus aducerea forțată a administratorului debitorului SRL „I.-C.”, V.I. în fața executorului judecătoresc I.M.; or, conducătorii, contabilii și fondatorii persoanei juridice debitor sunt obligați să execute documentul executoriu, să declare în scris, pe propria răspundere, executorului judecătoresc, la solicitarea acestuia, toate veniturile, drepturile de creanță deținute și bunurile sale, inclusiv cele care se află în proprietate comună pe cote-părți sau care sunt gajate, precum și locul aflării lor* [2].

În acest caz deducem că ordonarea aducerii forțate a administratorului persoanei juridice debitor s-a argumentat prin prisma art.44 alin.(3) denumit „Drepturile și obligațiile părților” din Codul de executare și art.73 alin.(1) din Codul de executare. Întrucât conținutul art.73 alin.(1) din Codul de executare a fost redat mai sus, vom preciza că art.44 alin.(3) din același act normativ prevede că debitorul este obligat să execute documentul executoriu, să declare în scris, pe propria răspundere, executorului judecătoresc, la solicitarea acestuia, toate veniturile, drepturile de creanță deținute și bunurile sale, inclusiv cele care se află în proprietate comună pe cote-părți, în devălmășie sau care sunt gajate, precum și locul aflării lor. Aceeași obligație revine conducătorilor, contabililor și fondatorilor persoanei juridice debitor. Nerespectarea acestei obligații atrage răspunderea prevăzută de lege.

Din acest unghi, reținem că art.73 din Codul de executare este intitulat „Aducerea forțată a debitorului”, ceea ce sugerează ideea că aducerea forțată se referă doar în privința debitorului, pe când, în conținutul alin.(1) al respectivului articol se prevede și mențiunea „altor persoane indicate la art.44 alin.(3) din prezentul cod”.

Așadar, în viziunea noastră, dispunerea aducerii forțate a conducătorilor, contabililor sau fondatorilor persoanei juridice debitor, *inter alia*, pentru nesocotirea obligației pozitive inserate la art.44 alin.(3) din Codul de executare este neîndreptățită. Aceasta deoarece patrimoniul persoanei juridice susceptibil de a fi urmărit în scopul executării silite a unui document executoriu este reflectat în rapoartele financiare ale respectivelor entități, iar executorul judecătoresc poate să facă rost de ele de la organul fiscal. Paralel, atunci când legiuitorul spune că nerespectarea obligației consemnate la art.44 alin.(3) din Codul de executare atrage răspunderea prevăzută de lege, nu se are în vedere dispunerea aducerii forțate, ci, eventual, răspunderea contravențională în baza art.319 al cărui *nomen juris* este „Neexecutarea obligațiilor prevăzute de Codul de executare” din Codul contravențional al Republicii Moldova.

În consecință, dispunerea aducerii forțate a conducătorilor, contabililor sau fondatorilor persoanei juridice debitor transgresează dreptul la libera circulație în interiorul statului.

În considerarea celor etalate, cu titlu *de lege ferenda* propunem excluderea din art.73 alin.(1) din Codul de executare a formulei „altor persoane indicate la art.44 alin.(3) din prezentul cod”.

În alt context, la înaintarea demersului privind aducerea forțată a debitorului, executorul judecătoresc urmează să probeze expedierea repetată (adică de 2 ori

consecutiv) a citației debitorului în modul prevăzut de art.67 din Codul de executare¹.

La acest capitol, într-o speță s-a constatat că: *nu au fost respectate exigențele stabilite de lege privitor la înmânarea actelor de procedură; or, debitorului V.E. nu i-au fost înmânate actele executorului judecătoresc, pe motiv că debitorul locuiește de mai mulți ani pe altă adresă, iar oficiul poștal i-a comunicat executorului judecătoresc că nu cunoaște locul aflării destinatarului – debitorului V.E. Dovada expedierii de către executor a unei citații repetate în adresa debitorului nu se regăsește la materialele cauzei. În așa situație, instanța de fond, în mod eronat, a concluzionat că debitorul a fost citat repetat, dar nu s-a prezentat la biroul executorului judecătoresc. Totodată, în demersul adresat instanței de fond, executorul judecătoresc menționează că a primit spre executare, la 03 iulie 2015, documentul executoriu nr.02774206 din 12 ianuarie 2015, emis de Inspectoratul Național de Patrulare privind încasarea de la E.V. în contul statului a amenzii în mărime de 100 lei. Astfel, având suficient timp până la data adresării în judecată cu demersul în cauză, adică până la 20 noiembrie 2015, pentru a verifica dacă debitorul a achitat benevol amenda, executorul judecătoresc nu a întreprins nimic în acest sens. Dar, în lipsa informației despre executarea benevolă și în lipsa comunicării actului*

¹ Potrivit art.67 alin.(1) din Codul de executare, actele executorului judecătoresc se trimit destinatarului prin poștă, cu scrisoare recomandată și cu aviz de primire, sau prin orice alt mijloc care să asigure transmiterea textului cuprins în act și confirmarea primirii lui (telegramă, fax, email etc.) ori se înmânează personal destinatarului ori altor persoane indicate la alin.(2) de către executorul judecătoresc din oficiu sau la cererea părții interesate.

La art.67 alin.(2) și (3) din Codul de executare, se stabilește că în cazul absenței destinatarului persoană fizică, documentele menționate la alin.(1) se înmânează unui membru adult al familiei lui, rudelor, afiniilor acestuia sau unei persoane care locuiește cu destinatarul, unei persoane cu funcție de răspundere din primărie sau președintelui asociației locatarilor de la domiciliul destinatarului, pentru a i se transmite lui. Persoana care a primit documentele este responsabilă de transmiterea sau de comunicarea lor neîntârziată destinatarului, răspunde pentru prejudiciile cauzate prin necomunicarea sau prin comunicarea tardivă a actelor. Documentul se consideră înmănat destinatarului la data indicată în avizul de primire. În cazul persoanei juridice, documentele se expediază pe adresa ei juridică și se consideră recepționate la data intrării lor în sediu sau la data înmânării lor unui angajat din administrație, din oficiul sau din secretariatul debitorului pentru a fi transmise destinatarului.

Conform art.67 alin.(4) din Codul de executare, în cazul în care înmânarea actului executorului judecătoresc către persoanele indicate la alin.(2) și (3) nu a fost posibilă, actul va fi comunicat prin publicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Iar potrivit alin.(5) și (6) al aceluiași articol din același act legislativ, atât destinatarul, cât și persoana care a primit documentele pentru a le transmite semnează și restituie avizul de primire. Refuzul de a primi actele executorului judecătoresc se atestă de către executorul judecătoresc în proces-verbal. Acest fapt însă nu împiedică efectuarea actelor de executare.

în modul prevăzut de lege a insistat la anunțarea debitorului în căutare și aducerea forțată a acestuia la biroul executorului judecătoresc, fapt care, în opinia instanței de recurs, este inadmisibil. Cu atât mai mult, din materialele cauzei rezultă că debitorul are domiciliu în mun. Chișinău, str. Petru Rareș, X. ap.X, iar la 23 iunie 2016, V.E. a achitat amenda în sumă de 100 lei. Adică până la prezentarea documentului executoriu spre executare silită. Respectiv, Colegiul civil al Curții de Apel Chișinău consideră că încheierea emisă de prima instanță este neîntemeiată (prin care s-a admis demersul executorului judecătoresc), iar recursul – fondat [3].

Rezumând, în acest caz se atestă că, pe lângă aducerea forțată, s-a solicitat și anunțarea în căutare a debitorului. Însă, cerința citării repetate nu s-a respectat, motiv pentru care s-a raționat că nu poate fi dispusă aducerea forțată a debitorului. Paralel, s-a stabilit că domiciliul debitorului este cunoscut, ceea ce face inadmisibilă și solicitarea privind căutarea debitorului.

Adițional, credem că în mod just s-a menționat că executorul judecătoresc urma mai întâi să verifice dacă amenda a fost executată benevol. Aceasta fiindcă potrivit art.311 din Titlul VII „Executarea sancțiunilor contravenționale” din Codul de executare, hotărârile cu caracter contravențional se execută în modul prevăzut în titlul V din prezentul cod, cu derogările stabilite în prezentul titlu. Conform art.315 din Codul de executare redacția de până la intrarea în vigoarea a Legii nr.191 din 23 septembrie 2016, sancțiunea amenzii contravenționale se execută în condițiile capitolului XVIII din prezentul cod. Iar în conformitate cu art.183 din Capitolul XVIII „Executarea silită a pedepsei amenzii” din Codul de executare până la intrarea în vigoarea a Legii nr.191 din 23 septembrie 2016, amenda se achită de către condamnat în mod benevol în termen de 30 de zile de la data stabilirii ei. Condamnatul este obligat să informeze imediat instanța de judecată despre achitarea amenzii. În cazul în care condamnatul nu a achitat amenda, instanța de judecată, în decursul a 30 de zile de la rămânerea definitivă a hotărârii, trimite executorului judecătoresc documentul executoriu pentru încasarea silită a amenzii. Executorul judecătoresc verifică dacă amenda a fost achitată (sublinierea ne aparține – n.a.) și, în cazul în care nu a fost achitată de către condamnat, intenționează procedura de executare și execută documentul executoriu în conformitate cu prevederile cărții întâi a prezentului cod. Concomitent cu amenda, se vor încasa și cheltuielile de executare.

Corelativ, după intrarea în vigoarea a Legii nr.191 din 23 septembrie 2016 (28 aprilie 2017), art.315 alin. (5) din Codul de executare, stabilește că „După primirea documentului executoriu, executorul judecătoresc verifică în Registrul debitorilor dacă amenda a fost achitată (sublinierea ne aparține – n.a.). Dacă executorul judecătoresc constată că amenda a fost achitată, acesta

întocmește o încheiere privind refuzul de a primi documentul executoriu spre executare, informând despre aceasta instanța de judecată sau, după caz, agentul constator”.

Prin suprapunere, se deduce că atât până la amendamentele din Codul de executare prin Legea nr.191 din 23 septembrie 2016, cât și după – executorul judecătoresc era și este obligat, prin efectul legii, să verifice dacă amenda a fost executată, însă să nu întreprindă măsuri de executare silită menite să greveze patrimoniul debitorului și, cu atât mai mult, drepturile personale nepatrimoniale.

De asemenea, considerăm că este pertinentă referirea instanței de judecată la aspectul că debitorul a executat benevol creanța inserată în documentul executoriu din speță. Or, literatura de specialitate a menționat caracterul excepțional al executării silite, aceasta nefiind o procedură obligatoriu de urmat. Este cu puțință, însă, ca debitorul, în fața unei hotărâri înzestrate cu forță executorie și putere de lucru judecat, să se convingă de justetea deciziei judiciare și să procedeze de bunăvoie la realizarea obligației dispuse în sarcina sa. În acest sens, este necesară instituirea de către legiuitor a unui ansamblu de mijloace procedurale de natură a face posibilă realizarea efectivă a dreptului chiar și în cazurile de opunere a debitorului la îndeplinirea obligațiilor statuate prin hotărârea judecătorească pronunțată împotriva sa. Iar această fază procesuală se caracterizează prin existența unor norme procedurale destinate a institui mijloace eficiente pentru realizarea dispozițiilor cuprinse într-un titlu executoriu. Or, obiectivul executării silite este tocmai acela de a face posibilă realizarea efectivă a dreptului subiectiv și în cazurile de împotrivire a debitorului la îndeplinirea obligației cuprinse într-un titlu executoriu [4, p.8].

O situație calitativ diferită se constată în următorul caz: *instanța de judecată reține că debitorul N.L. a fost citat la biroul executorului judecătoresc B.A. de mai multe ori, ultimele dați fiind pentru 28 iunie 2016, 10:30, precum și pentru 13 iulie 2016, la ora 10:00. Această din urmă citație fiind recepționată de către debitor. La fel, este de relevat că, în ședința de judecată, debitorul N.L. a declarat că s-a prezentat la biroul executorului judecătoresc B.A. atunci când a fost citat. Instanța de judecată nu are temeiuri de a nu da crezare celor relatate de debitor. Totodată, se constată că debitorului N.L. i se incumbă obligații pecuniare (în baza documentului executoriu nr.2-7845/2011 emis de Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău la 11 iunie 2012 privind încasarea de la debitorul N.L. în beneficiul creditorului A.U. a sumei de 36 989, 43 lei), și nu obligații personale care ar justifica dispunerea aducerii forțate. Ba mai mult decât atât, împrejurarea că debitorul are o stare a sănătății precare (debitorul N.L. se deplasează cu ajutorul cârjelor) conduce spre ideea că nu este proporțională măsura aducerii forțate. În fine,*

instanța de judecată remarcă și faptul că executorul judecătoresc nu a argumentat că neprezentarea debitorului ar constitui un impediment în realizarea executării documentului executoriu [6].

În opinia noastră, pe bună dreptate, în speța ilustrată s-au valorificat în cascadă mai multe momente, și anume: în lipsa probelor contrare, s-a apreciat ca fiind veridice afirmațiile debitorului precum că dânsul s-a prezentat la biroul executorului judecătoresc atunci când a fost citat; faptul că debitorul este ținut să execute obligații pecuniare ce nu justifică aducerea forțată a acestuia; că executorul judecătoresc nu a argumentat că neprezentarea debitorului ar constitui un impediment în realizarea executării documentului executoriu; și, nu în ultimul rând, s-a luat în calcul starea de sănătate a debitorului. Aceste împrejurări de ordin obiectiv și subiectiv sunt primordiale pentru examinarea demersului executorului judecătoresc privind aducerea forțată a debitorului.

Pentru comparație, este de sesizat că legiuitorul este mult mai explicit în cazul legii procesual penale atunci când reglementează măsura procesuală de constrângere – aducerea silită. Astfel, potrivit art.199 alin. (1), (4) și (5) din Codul de procedură penală, aducerea silită constă în aducerea forțată a persoanei la organul de urmărire penală sau la instanță în cazul în care aceasta, fiind citată, în modul stabilit de lege, nu s-a prezentat fără motive întemeiate și nu a informat organul care a citat-o despre imposibilitatea prezentării sale, iar prezența ei era necesară. Persoana nu poate fi supusă aducerii silite în timpul nopții, cu excepția cazurilor care nu suferă amânare. Nu pot fi supuse aducerii silite minorii în vârstă de până la 14 ani, femeile gravide, persoanele bolnave, starea cărora este confirmată prin certificat medical eliberat de o instituție medicală de stat.

În acest sens, considerăm util de edictat un nou alineat la art.73 din Codul de executare, care să specifice prohibiția conform căreia debitorul nu poate fi supus aducerii forțate în timpul nopții. La fel, nu pot fi supuse aducerii silite debitorii – femeile gravide și persoanele bolnave, starea cărora este confirmată prin certificat medical eliberat de o instituție medicală de stat.

Pe lângă aceasta, măsura aducerii forțate a debitorului are, pe alocuri, un caracter intimidant (incompatibil cu raporturile juridico-civile) și un puternic efect psihologic, însă care se distinge de alte forme de coerciție a statului.

În acest fâgaș, în doctrina juridică, s-a conturat că: „În domeniul executării silite, esențială este ideea de constrângere, prin intervenția unor organe, anume desemnate de lege pentru a determina respectarea de către debitor a obligațiilor stabilite în sarcina sa. Ceea ce deosebește constrângerea judiciară de cea administrativă constă în faptul că ea se realizează pe cale procesua-

lă, fiind necesar să se obțină în prealabil recunoașterea existenței dreptului ori interesului legitim valorificat prin acțiune (*cognitio*) și apoi să se treacă la executarea obligației în vederea restabilirii ordinii de drept încălcate (*executio*)... Constrângerea statală nu intervine doar pentru restabilirea unui drept subiectiv privat, ci și în scopul salvagărdării ordinii de drept, instituția executării silite având și un caracter preventiv în ceea ce îi privește pe participanții la viața juridică, despre consecințele patrimoniale ale neexecutării obligațiilor asumate” [4, Totuși, ca atare, înclinăm a crede că măsura aducerii forțate a debitorului ar trebui să aibă menirea de a impulsiona executarea unui document executoriu ce conține obligații personale incumbate persoanei fizice (se au în vedere acele obligații care nu pot trece la succesori și sunt indisolubil legate de titularul subiectului pasiv al raportului juridic obligațional). Este însă imaginea idilică asupra subiectului discutat, care pare a fi încă departe, foarte departe de realitatea practică. De aceea suntem de părere că, în art.73 alin.(1) din Codul de executare, se impune mențiunea expresă că aducerea forțată a debitorului poate fi dispusă doar în cazul obligațiilor personale. De asemenea, ar fi oportun de specificat că încheierea instanței de judecată emisă în baza art.73 din Codul de executare poate fi contestată cu recurs.

Precizăm că aducerea forțată a debitorului se face de către organul afacerilor interne în a cărui rază teritorială debitorul își are domiciliul sau sediul. Iar cheltuielile de aducere forțată se încasează de la debitor în beneficiul statului de către instanța de judecată în modul prevăzut la Capitolul XXXV din Codul de procedură civilă care guvernează procedura în ordonanță (procedura simplificată).

Concluzii și recomandări

Departee de a epuiza problematica complexă privind limitarea dreptului la libera circulație în procedura de executare silită a Republicii Moldova, totuși, în urma studiului întreprins, putem creiona următoarele **concluzii**:

1) încrederea publicului în actul de justiție depinde într-o măsură importantă și de eficacitatea mecanismelor de executare silită, fiind absolut necesar ca o hotărâre judecătorească obținută în urma unui demers judiciar, de multe ori de durată și costisitor, să aibă o finalitate practică concretă, astfel încât justițiabilul să conștientizeze beneficiile din obținerea unui rezultat pozitiv în cadrul procesului. În caz contrar, în lipsa unor mijloace procedurale coerente, clare, suplă și rapide care să garanteze ducerea la îndeplinire efectivă a titlului executoriu, partea ar fi în imposibilitate de a se bucura de câștigarea procesului, titlul executoriu conferind astfel creditorului doar un drept teoretic și iluzoriu [5, p.13; 8, p.13]. Însă, mijloacele edictate pentru

îndeplinirea unui document executoriu nu trebuie să restrângă nejustificat dreptul la libera circulație;

2) exercitarea dreptului la libera circulație nu poate face obiectul altor restrângeri decât al celor care sunt prevăzute de lege, constituie măsuri necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, siguranța publică, menținerea ordinii publice, prevenirea faptelor penale, protecția sănătății sau a moralei, ori pentru protejarea drepturilor și libertăților altora;

3) pot fi aduse atingeri dreptului la libera circulație și în procedura de executare silită a hotărârilor judecătorești cu caracter civil în cazul dispunerii: 1) interdicției de a părăsi țara (art.64 din Codul de executare); 2) interdicției privind eliberarea actelor de identitate (art.22 alin.(1) lit.v) din Codul de executare); și 3) aducerii forțate a debitorului (art.73 din Codul de executare);

4) interdicția de a părăsi țara este o ultimă măsură, ca efect al epuizării altor măsuri de asigurare a documentului executoriu, stabilită de lege, aplicată de către instanța de judecată în condițiile și conform procedurii legale, având ca efect limitarea în libera circulație în afara țării (care nu înglobează și limitarea dreptului de a reveni în țară) în scopul impunerii debitorului de a-și executa obligațiile față de debitor stabilite printr-un document executoriu. Aplicarea acestei măsuri implică aprecierea intereselor concurente ale creditorului și ale debitorului;

5) pentru a dispune interdicția de a părăsi țara sunt necesare întrunirea anumitor condiții de drept substanțial și de drept procedural, printre care distingem: a) se aplică doar de către instanța de judecată; b) față de debitor persoană fizică; c) operează pe un termen de cel mult 6 luni (care poate fi aplicat în mod repetat, dar nu mai mult de 3 ori în cadrul aceleiași proceduri de executare); d) la demersul executorului judecătorec; e) după luarea măsurilor de asigurare a executării documentului executoriu; f) obligarea executorului judecătorec de a efectua periodic un control privind necesitatea menținerii acestei interdicții;

6) implicarea instanței de judecată în procesul de limitare a dreptului la libera circulație, prin restricționarea părăsirii țării, vine să asigure un echilibru între scopul general al procedurii de executare consfințit la art.1 din Codul de executare, ce constă în realizarea dreptului creditorului recunoscut printr-un document executoriu și dreptul debitorului de a se deplasa liber;

7) interdicția de a părăsi țara aplicată față de debitor este o măsură legală de asigurare a executării efective a unui document executoriu, necesitatea menținerii acesteia este verificată periodic, neavând un caracter automat, este operabilă în cazul epuizării altor mijloace și este supusă căilor de atac. Paralel, ține de diligența instanței de a decide asupra proporționalității aplicării față de debitor a interdicției de a părăsi țara;

8) în concepția principiului simetriei juridice, oda-

tă ce instanța de judecată a dispus aplicarea față de debitor a interdicției de a părăsi țara, rezultă că doar instanța de judecată poate și să o revoce. Indubitabil, executorul judecătoresc nu poate să schimbe voința instanței de judecată reflectată într-un act judecătoresc de dispoziție, ci doar să o pună în realizare. Altminteri, se sfidează logica juridică și s-ar ajunge la *reductio ad absurdum*;

9) adoptarea Legii nr.191 din 23 septembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în partea ce se referă la remanierile operate la art.64 alin.(1) și (3) din Codul de executare, este inoportună, neinspirată și vine în contradicție cu standardele CEDO;

10) interdicția privind eliberarea documentelor, a actelor de identitate dispusă de către instanța de judecată are efect similar ca și aplicarea măsurii restrictive de nepărăsire a țării; însă, acestea nu trebuie confundate;

11) dreptul de a părăsi propria țară implică de asemenea o obligație a statului de a emite documente de călătorie, astfel încât persoana să poată exercita dreptul respectiv. În mod similar, retragerea documentelor de călătorie, care are ca rezultat imposibilitatea persoanei de a părăsi țara în mod legal, reprezintă o încălcare a art.2 din Protocolul nr.4 la CEDO, cu excepția situației în care statul își poate justifica acțiunile pe baza unui motiv admisibil și poate demonstra că acestea sunt necesare pentru a proteja interesul concret;

12) în virtutea principiului *tempus regit actum*, în cazul interdicțiilor privind refuzul în eliberarea pașaportului și a documentului de călătorie sau prelungirea termenului de valabilitate a acestuia dispuse de către executorii judecătorești în baza încheierilor de asigurare a executării documentului executoriu conform art.8 lit.g) din Legea nr.269 din 9 noiembrie 1994 cu privire la ieșirea și intrarea în Republica Moldova, până la intrarea în vigoare (5 august 2016) a amendamentelor operate prin Legea nr.118 din 2 iunie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, debitorii vor fi îndreptățiți să solicite revocarea acestor interdicții, iar executorii judecătorești ar trebui să ordone anularea interdicțiilor nominalizate;

13) la înaintarea demersului privind aducerea forțată a debitorului, executorul judecătoresc urmează să probeze expedierea repetată (adică de 2 ori consecutiv) a citației debitorului în modul prevăzut de art.67 din Codul de executare, neîndeplinirea documentului executoriu, că neprezentarea debitorului ar constitui un impediment în realizarea executării documentului executoriu, și nu în ultimul rând, dacă starea de sănătate a debitorului permite acest lucru;

14) măsura aducerii forțate a debitorului are, pe alocuri, un caracter intimidant și un puternic efect psihologic. Totuși, ca atare, aceasta ar trebui să aibă menirea

de a impulsiona executarea unui document executoriu ce conține obligații personale incumbate persoanei fizice (se au în vedere acele obligații care nu pot trece la succesori și sunt indisolubil legate de titularul subiectului pasiv al raportului juridic obligațional).

În temeiul concluziilor și generalizărilor teoretice prezentate, sugerăm următoarele **recomandări**:

1) substituirea expresiei „aducerea forțată” din art.73 din Codul de executare cu sintagma „aducerea silită”;

2) suplینirea art.73 alin.(1) din Codul de executare, cu mențiunea expresă că aducerea silită a debitorului poate fi dispusă doar în cazul obligațiilor personale;

3) completarea unui nou alineat la art.73 din Codul de executare, care să specifice prohibiția conform căreia debitorul nu poate fi supus aducerii forțate în timpul nopții. La fel, nu pot fi supuse aducerii silită debitorii – femeile gravide și persoanele bolnave, starea cărora este confirmată prin certificat medical eliberat de o instituție medicală de stat;

4) instituirea unui nou alineat la art.73 din Codul de executare, care să stabilească că încheierea instanței de judecată emisă în condițiile prezentului articol poate fi contestată cu recurs.

Referințe bibliografice:

1. Codul de procedură penală al Republicii Moldova. Nr.122 din 14 martie 2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2003, nr.104-110, republicat în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2013, nr.248-251. În vigoare din 12 iunie 2003.
2. Decizia Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău din 28 iunie 2016. Dosarul nr.2r-1408/16. http://cac.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar= (Vizitat 10 octombrie 2016).
3. Decizia Colegiului civil al Curții de Apel Chișinău din 16 iunie 2016. Dosarul nr.2r-1260/16. http://cac.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar= (Vizitat 10 octombrie 2016).
4. *Executarea silită în Republica Moldova: Culegere de acte normative* / Coordonator: Hurubă E. București: Universul Juridic, 2015. 184 p.
5. Gârbuleț I. *Actele executorului judecătoresc*. București: Universul Juridic, 2014. 350 p.
6. Încheierea Judecătoriei Centru, mun. Chișinău, din 30 septembrie 2016. Dosarul nr.25⁴-228/16. http://www.jcn.instante.justice.md/ro/hot?data_deciziei=&nr_dosar=&denumire_dosar=&tip_dosar= (Vizitat 10 octombrie 2016).
7. Legea privind actele legislative. Nr.780 din 27 decembrie 2001. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr.36-38. În vigoare din 14 iunie 2002.
8. Oprina E., Gârbuleț I. *Tratat teoretic și practic de executare silită. Vol. I. Teoria generală și procedurile execuționale*. București: Universul Juridic, 2013. 1173 p.

